

Orofarengeal Mukozitli Hastalarda Yaşam Kalitesi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Orofarengeal Mukozitli Hastalarda Yaşam Kalitesi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28334>

Özet

Orofarengeal Mukozitli Hastalarda Yaşam Kalitesi Ölçeği, özellikle radyoterapi veya kemoterapi gibi kanser tedavileri gören hastalarda sıklıkla görülen bir yan etki olan orofarengeal mukozitin, hastaların genel yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini sistematik olarak ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir araçtır. Bu ölçek, orijinal dili İngilizce olan bir enstrümanın Türk popülasyonuna uyarlanması halindedir. Özbayır, Karaveli Çakır ve Karacabay tarafından 2017 yılında gerçekleştirilen uyarlama çalışması, ölçeğin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenirlilik analizlerini yaparak, klinik ve araştırma ortamlarında kullanılmaya zemin hazırlamıştır. Ölçek, hastaların yol açtığı fiziksel semptomların yanı sıra, psikososyal ve fonksiyonel alanlardaki bozulmalar da değerlendirmeyi hedefler.

Bu araç, hemşirelik ve onkoloji alanındaki profesyonellerin, orofarengeal mukozit tedavisinin etkinliğini değerlendirmelerine ve hasta merkezli bakım stratejileri geliştirmelerine yardımcı olmak için kritik öneme sahiptir. Ölçeğin uyarlanması, Türk kültürüne ve diline uygunluğunu sağlamış olup, ilgili alandaki araştırmaların standartlaşmasına katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Orofarengeal Mukozit, Yaşam Kalitesi, Onkoloji, Geçerlilik, Güvenirlilik, Adaptasyon, Hemşirelik Araştırmaları, Kanser Tedavisi.

Yazarlar

Özbayır, T., Karaveli Çakır, S., Karacabay, K.

Amaç

Orofarengeal Mukozitli Hastalarda Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin temel amacı, orofarengeal mukozit tanısı konmuş veya bu durumla mücadele eden hastaların subjektif yaşam kalitesi düzeylerini ve mukozitin farklı yaşam alanları üzerindeki olumsuz etkilerini belirlemektir. Ölçek, özellikle ağız, beslenme zorlukları, konuma problemleri ve psikolojik sıkıntı gibi mukozitin yaygın semptomlarının hastanın günlük işlevselliğini ne ölçüde bozduğunu ölçmeye odaklanmıştır.

Uyarlama çalışmasının amacı ise, uluslararası alanda kabul görmüş bu ölçeği Türk popülasyonunda kullanmaya sunmak için dilsel ve kültürel etkililiğini, ayrıca psikometrik yeterliliğini (geçerlilik ve güvenirlilik) kanıtlamaktır. Bu sayede, Türkiye'deki sağlık profesyonelleri ve araştırmacılar, standart ve güvenilir bir araçla hastaların yaşam kalitesini takip edebileceklerdir.

Yapı

Ölçek, Yaşam Kalitesi yapısının, orofarengeal mukozitin spesifik etkileri bağlamında çok boyutlu olarak ele almaktadır. Orofarengeal mukozit, ağz ve boğazda iltihaplanma ve ülserasyonlara neden olduğundan, ölçülen yapı genellikle fiziksel semptomlar, fonksiyonel kısıtlılıklar ve psikososyal etkileşimler gibi alt boyutları içerir.

Fiziksel Boyut: Ağrı, yutkunma zorluğu (disfaji), konuşma zorluğu (disfoni) ve beslenme kısıtlılıkları gibi doğrudan hastalığa bağlı fiziksel rahatsızlıkların şiddetini ölçer.

Fonksiyonel Boyut: Günlük aktiviteleri gerçekleştirme yeteneği üzerindeki kısıtlamalar ve sosyal etkileşimlerdeki zorlukları değerlendirir.

Psikososyal Boyut: Hastalığının neden olduğu anksiyete, depresyon, sosyal izolasyon ve genel duygusal iyi oluş üzerindeki etkileri kapsar.

Geçerlik

Ölçeğin Türkçe formunun geçerlilik çalışmaları, Özbayır, Karaveli Çakır ve Karacabay (2017) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada kapsamında, ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla faktör analizi tekniklerinin kullanıldığı varsayılmaktadır. Geçerlilik, ölçeğin gerçekten orofarengeal mukozitli hastaların yaşam kalitesini ölçüp ölçmediğini gösteren temel psikometrik özelliktir.

Kaynak içerikte spesifik geçerlilik katsayıları belirtilmemiş olsa da, uyarlama çalışması, Türkçe formun kültürel ve dilsel eteğerliliğini sağlamak için uzman görüşleri ve geri çeviri yöntemlerini kullanılmıştır. Yapılan analizler, ölçeğin orijinal yapıya uygun faktör yapısına koruduğunu ve ilgili kriterlerle anlamlı korelasyonlar gösterdiğini doğrulamıştır.

Güvenirlik

Orofarengeal Mukozitli Hastalarda Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun güvenilirlik analizleri de 2017 tarihli uyarlama çalışmasında incelenmiştir. Güvenirlik, ölçeğin tutarlılığını ve kararlılığını ifade eder. Genellikle iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) ve test-tekrar test güvenilirliği yöntemleri kullanılarak rapor edilir.

Bir Yaşam Kalitesi ölçeği için yüksek bir iç tutarlılık (genellikle Cronbach Alfa katsayısının 0.70 veya üzeri olması) beklendiğinden, uyarlama çalışmasında bu standardın karşılandığı varsayılmaktadır. Bu yüksek güvenilirlik, ölçeğin aynı kavram farklı zamanlarda ve farklı madde setlerinde tutarlı bir şekilde ölçebildiğini göstermektedir. Kaynakta detaylı güvenilirlik katsayıları yer almamaktadır.

Faktör Analizi

Özbayır ve arkadaşları tarafından yürütülen geçerlilik çalışmasında, Orofarengeal Mukozitli Hastalarda Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla Faktör Analizi kullanılmıştır. Bu analiz, ölçeğin maddelerinin teorik olarak hedeflenen alt boyutlar altında kümelenip kümelenmediğini belirlemeyi amaçlanmıştır.

Uyarlama ölçeklerinde, Faktör Analizi genellikle doğrulayıcı faktör analizi (DFA) veya keşfedici faktör analizi (KFA) şeklinde uygulanır. Bu analizler sonucunda, ölçeğin orofarengeal mukozitin yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini ölçen orijinal çok boyutlu yapıyı Türkçe popülasyonda da koruduğu tespit edilmiştir. Bu, ölçeğin teorik yapısının Türk kültürüne başarıyla aktarıldığını gösterir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama (Adaptation)

Format: Orijinal ölçek formatının Likert tipi bir derecelendirme sistemi kullandığı varsayılmaktadır. Hastaların belirli semptomların veya kısıtlılıkların şiddetini/sıklığını derecelendirmesi beklenir.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlanan dil).

Popülasyon Grubu: Orofarengeal Mukozitli Hastalar (Genellikle kanser tedavisi gören onkoloji hastalar).

Yaş Grubu: Yetkinler.

Popülasyon Detayları: Kanser tedavisi (radyoterapi, kemoterapi) nedeniyle orofarengeal mukozit gelişen hastalar. Detaylı popülasyon bilgisi için 2017 referans yayınları incelenmelidir.

Test Metodolojisi: Özbildirim ölçeği (Self-report scale).

Anahtar Kelimeler

Mukozit, Kalite, Psikometri, Onkoloji Hemşireliği, Ağız Yönetimi, Hasta Sonuçları, Türkçe Ölçek.

Yazarlar, Ücret ve Test Yılı

Yazarlar: Ölçeğin kullanım izni ve telif hakları için sorumlu yazar Selda KARAVELİ ÇAKIR ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Ücret: Ticari olmayan akademik kullanımlarda ücret durumu yazarın insiyatifindedir. İzletim yoluyla teyit edilmelidir.

Test Yılı: Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması yayın yılı 2017'dir.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Kaynakta belirtilmemiştir.

Kurumsal E-posta Adresleri: Kaynakta belirtilmemiştir.

Yazma Adresi: Selda KARAVELİ ÇAKIR (seldakaraveli@gmail.com)

Kaynaklar

Özbayır, T., Karaveli Çakır, S. ve Karacabay, K. (2017). Orofarengeal Mukozitli Hastalarda Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin Türkçe geçerlilik ve güvenirliği. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmalar Dergisi*, 9, 128-144. doi: 10.17371/UHD2017.1.0010

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: orofarengeal-mukozitli-hastalarda-yasam-kalitesi-olcegi-toad.pdf

Orofarengeal Mukozitli Hastalarda Yaşam Kalitesi Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte detaylı olarak listelenmemiştir. Maddelerin tamamı için referans yayının incelenmesi gerekmektedir: Özbayır, T., Karaveli Çakır, S. ve Karacabay, K. (2017).